

Iniciatíva akadémií vied dunajského regiónu v programe Dunajskej stratégie

Luby, Š.: Initiative of the Academies of Sciences from the Danube Region within the Danube Strategy Programme. Životné prostredie, 2012, 46, 6, p. 283 – 288.

Danube Strategy of EU was endorsed by the European Council in June 2011. Eight EU member states and six other countries from the region participate in this programme. The main target is the development of the Danube Region in the areas of mobility, energy, environment, elimination of risks, socio-economic challenges and security. No new funds, legislation or institutions have been created. Coordination bodies were constituted and funds supporting further projects within eleven priorities were identified. Here especially 7th Framework Programme of EU, Visegrad Fund, structural funds of EU, national funds and in the future Horizon 2020 are to be mentioned. Danube Region Research and Innovation Fund as a flagship instruments for the unification of national funds is being formed. Scientific community is incorporated via activities of coordinating ministries in the respective countries and via common bodies, like Danube Rectors' Conference and Danube Academies Conference constituted under the auspices of European Academy of Sciences and Arts. Academies of Sciences met in 2012 in Smolenice and in Budapest, where they undersigned the Memorandum on Cooperation 2012 – 2017. Also the Center of Excellence ROAD of Slovak Academy of Sciences serves the aims of Strategy. Joint Research Center of European Commission will support the Strategy by collecting basic data as an outcome for the creation of projects and politics. The aims of Strategy are challenging, in terms of improvement the environment, quality of waters, etc., they correspond to the aims of the strategy Europe 2020. First of all the intensity of the Danube River transport should be increased approaching to the exploitation of Rhine. The programme of Strategy cannot be fulfilled without a considerable increase of the activity and success rate of the countries from the region in Horizon 2020 (in comparison with the 7th Framework Programme of EU).

Key words: Danube Strategy, Danube transport, environment, funds, academies of sciences, universities, pilot projects

Stratégiu na podporu rozvoja *dunajského regiónu* vyhlásila Európska komisia (komisár J. Hahn) v decembri 2010 a Európska rada ju schválila v júni 2011. V dokumente sa píše, že z historického hľadiska bola podunajská oblasť mimoriadne zasiahnutá búrlivými udalosťami spojenými s mnohými konfliktmi, sťahovaním obyvateľstva a nedemokratickými režimami (Európska komisia, 2010). Výzvy pre región sú tieto:

- *Mobilita:* Dunaj je významným koridorom, ale využíva sa hlboko pod svoje kapacitné možnosti. Množstvo nákladu prepraveného po Dunaji tvorí iba 10 až 20 % nákladu prepravovaného po Rýne. Vnút-

rozemská vodná doprava má významné prínosy z hľadiska životného prostredia, jej potenciál treba preto trvale udržateľným spôsobom využívať.

- *Energetika:* ceny v podunajskej oblasti sú relatívne vysoké. Pravidelné zimné krízy dokazujú, že spoliehanie sa na malý počet externých dodávateľov zvyšuje zraniteľnosť.
- *Životné prostredie:* podunajská oblasť je významným medzinárodným hydrologickým povodím a dôležitým ekologickým koridorom. V dôsledku závažných problémov, ako sú úniky nespracovaných odpadových vôd a odplavovanie hnojív a pôdy, je Dunaj značne znečistený.

- *Riziká*: časté sú rozsiahle povodne, suchá a prípady priemyselného znečistenia.
- *Sociálno-ekonomické výzvy*: v rámci oblasti existujú veľké rozdiely. Patria do nej niektoré z najúspešnejších, ale aj najchudobnejších regiónov EÚ.
- *Bezpečnosť a organizovaná trestná činnosť*: problémom je obchod s ľuďmi a pašovanie tovaru. Korupcia znižuje dôveru verejnosti a bráni rozvoju.

Do dunajského regiónu patrí 14 krajín, z toho 8 členov EÚ. Sú to Nemecko (Bádensko-Württembersko a Bavorsko), Rakúsko, Slovensko, Česká republika, Maďarsko, Slovinsko, Rumunsko, Bulharsko a ďalej Chorvátsko, Srbsko, Bosna a Hercegovina, Čierna Hora, Moldavsko a Ukrajina.

EÚ má vypracovanú stratégiu aj pre karpatský región, do ktorej patria Česká republika, Poľsko, Slovensko, Maďarsko, Srbsko, Rumunsko a Ukrajina. Problémy tohto regiónu sú analogické – trpí nedostatkom poľnohospodárskej pôdy, odlesňovaním, procesmi migrácie, klimatickou zmenou, ohrozeniami bezpečnosti (European Commission, 2010). *Karpatská stratégia* je integračnou časťou *Dunajskej stratégie*, ale Poľsko je členom aj dobre prosperujúcej *Baltickej stratégie EÚ*.

Z historického hľadiska Dunajská stratégia nie je objav EÚ. V regióne boli vždy aktivity zamerané na problematiku Dunaja. Predchodkyňa *Slovenskej akadémie vied a umení* a *Slovenskej akadémie vied, Učená spoločnosť Šafárikova*, mala zriadenú *Komisiu pre výskum Dunaja* už v roku 1936.

Európska akadémia vied a umení v Salzburgu

Akadémiu založili v roku 1990 kardinál Franz König, filozof Nikolaus Lobkowitz a kardiochirurg Felix Unger, ktorý je odvtedy jej prezidentom. Poslaním *Európskej akadémie vied a umení* (EAVU) je prispievať k pokroku a jednote Európy rozvíjaním vedomostí, kooperácie a tolerance. Uplatňuje sa celostný prístup, o čom svedčia triedy akadémie: humanita – filozofia – história, medicína, umenie, prírodné vedy, spoločenské vedy a ekonómia, technické a environmentálne vedy a svetové náboženstvá. Po 22 rokoch činnosti má akadémia v 57 krajinách vyše 1 300 členov. Nájdeme medzi nimi 27 laureátov Nobelovej ceny. K akadémii je pridružených deväť ústavov, medzi nimi *Európsky ústav srdca* v Salzburgu a *Alma Mater Europaea* (AME), *Ústav pokročilých štúdií* so sídlom v Maribore. Slovensko má 40 členov. V niektorých krajinách sú sformované národné delegácie akadémie. Osobitne aktívne sú delegácie Grécka, Lotyšska, Nemecka, Rakúska, Slovenska, Slovinska, Španielska, Švajčiarska a tiež USA. Slovenská delegácia zorganizovala pod gesciou akadémie osem konferencií. Program podpory tolerance zvyrazňuje akadémia udeľovaním cien tolerance. Zdroje na svoju činnosť získava od Európskej komisie,

rakúskej vlády, z nadácií a z členských poplatkov. K 20. výročiu vydala akadémia reprezentatívny zborník (Eder, ed., 2009), v ktorom sa zaoberá aktuálnymi spoločenskými témami vrátane životného prostredia.

Myšlienke európskej integrácie slúžili každoročné stretnutia akadémiou vytvorenej *Siete akadémii vied strednej a východnej Európy* (CEEN – *Central and Eastern European Network*), ktoré sa konali v rokoch 2004 – 2010. Prvé bolo v Bratislave, posledné v Podgorici. Po predbežnom saturovaní rastu EÚ sa táto sieť, po konzultáciách s komisárom J. Hahnom, pretransformovala na *Konferenciu dunajských akadémii vied*, ktorá podporuje Dunajskú stratégiu EÚ. Je otvorená aj pre akadémie krajín strednej a východnej Európy, ktoré nie sú členmi Dunajskej stratégie.

Vyšehradská štvorka

Významným zoskupením v regióne Dunajskej stratégie je *Vyšehradská štvorka* (V4) – Česká republika, Maďarsko, Poľsko a Slovensko. Jej idea sa odvíja už od stretnutia troch panovníkov v meste Vyšehrad v roku 1355. Dnešná V4 vznikla v roku 1991 ako V3 a po rozdelení Československa sa v roku 1993 pretransformovala na V4. Jej cieľom je úsilie o hospodársku, politickú a obrannú integráciu a o transformáciu ekonomík. Priority V4 sú:

- spoločná kontrola východných hraníc EÚ;
- energetická a jadrová bezpečnosť;
- boj s korupciou, klientelizmom, populizmom;
- problémy klimatickej zmeny a tvorba moderného podnikateľského prostredia.

Ciele V4 korešpondujú s cieľom Dunajskej stratégie. Jedinou inštitúciou V4 je *Medzinárodný vyšehradský fond* zriadený v máji 1999 so sídlom v Bratislave.

Vyšehradská skupina akadémii vied

Na báze V4 vznikla *Vyšehradská skupina akadémii vied*, iniciovaná Slovenskou akadémiou vied, ktorá zorganizovala prvé stretnutie v marci 2000 v Bratislave. Jej ciele boli, resp. sú, podporiť integračné opatrenia, spoluprácu pri transformácii akadémii vied, spoluprácu v *Európskom výskumnom priestore* (ERA – *European Research Area*) a v účasti v európskych výskumných programoch. Táto skupina založila *Stredoeurópsky časopis spoločenských vied a humanít*. Od roku 2000 sa vedenie stretlo 18-krát. Vyšehradská skupina akadémii vied je spolu s inými regionálnymi zoskupeniami akadémii vied, najmä západného Balkánu, základom *Konferencie dunajských akadémii vied*.

Aktivity Konferencie dunajských akadémii vied

Zakladajúce stretnutie akadémii vied, ktoré prejavili záujem o členstvo v Konferencii dunajských

akadémii vied, bolo v septembri 2011 vo Viedni v sídle Poľskej akadémie vied na pozvanie jej prezidenta M. Kleibera, hoci Poľsko nie je členom Dunajskej stratégie. Zúčastnilo sa 10 akadémií vied krajín Dunajskej stratégie a tiež akadémie vied Kosova a Republiky srbskej. Významnú úlohu mal koordinátor priority 7 Dunajskej stratégie L. Falťan zo SAV, ktorý objasnil ciele Dunajskej stratégie, pretože sa ukázalo, že niektoré delegácie akadémií vied nie sú o existencii Dunajskej stratégie informované. Priorita 7 bola ako jediná koordinovaná na akademickej pôde. Zúčastnil sa na nej aj J. Oszlányi zo SAV ako člen komitétu priority 7. Za Európsku akadémiu vied a umení sa zúčastnili prezident F. Unger a viceprezident Š. Luby, prezident Konferencie dunajských akadémií vied. Ďalšie informácie o Dunajskej stratégii EÚ poskytol S. Zotti, reprezentant J. Hahna. Rekapituloval ciele, ale tiež zdôraznil, že na Dunajskú stratégiu sa nevyčleňujú finančné fondy, neplánujú nové inštitúcie ani legislatíva (politika *three times no*). Majú sa využiť projekty rámcových programov, štrukturálne fondy, možnosti Európskej investičnej banky, IPA fond (*Instrument for Pre-Accession Assistance*) pomoci krajinám, ktoré sa uchádzajú o členstvo v EÚ. Ukrajina a Moldavsko môžu použiť aj ENPI fond (*European Neighbourhood and Partnership Instrument*). K dispozícii je aj Investičný rámec západného Balkánu a iné zdroje. Režim „nepodpory“ stratégie mal podľa vtedajšieho stanoviska pretrvávajúť aj v období 2014 – 2020. Tieto okolnosti sú stále predmetom diskusie, pretože dunajský región sa vyznačuje extrémnou disparitou. Napríklad tvorba HDP v Nemecku a Moldavsku je v pomere 30 : 1 na obyvateľa. V stratégii figuruje osem krajín EÚ, ale aj šesť nečlenských krajín, ktorých prístup k existujúcim nástrojom EÚ je obmedzený.

Pre ďalšie formovanie klastra dunajských akadémií vied mala rozhodujúci význam konferencia, ktorá sa na pozvanie predsedu SAV J. Pastoreka konala v marci 2012 v Smoleniciach. Zúčastnilo sa jej osem akadémií vied dunajského regiónu a univerzity Ulm a Maribor. Účasť univerzít bola predzvesťou vytvárania kooperácie medzi akadémiami vied a univerzitami dunajského regiónu, reprezentovanými Dunajskou rektorskou konferenciou. Na konferencii bola zastúpená aj vláda

a prezident Slovenskej republiky Ivan Gašparovič. Vzhľadom na politiku *three times no* sa hlavná pozornosť venovala fondom, z ktorých sa dajú financovať projekty rozvoja dunajského regiónu (7. rámcový program EÚ, Horizon 2020, Vyšehradský fond, participačné projekty UNESCO a i.). Prediskutovala sa politika *bonusovania* projektov, teda odporúčania na udelenie projektu z rozličných fondov orgánmi Dunajskej stratégie, čo však môže naraziť na problém nerovnakého prístupu a porušenia rovnosti šancí. Koordinátor priority 7 predstavil pripravovaný projekt Dunajský fond pre výskum a investície (DRRIF – *Danube Region Research and Innovation Fund*), ktorý vytvorí model financovania projektov. Odznali informácie o národných a medzinárodných aktivitách v rámci Dunajskej stratégie:

- projekt Medzinárodného centra Dunaj – delta – Čierne more v lokalite Murighiol – biodiverzita a ekonomická prosperita (Rumunská akadémia);
- Digitálny atlas Dunaja – problémy biodiverzity (SAV);
- projekt Modrý Dunaj – nanotechnológie v čistení vôd (Univerzita Ulm).

Konštatovalo sa, že univerzity sa do Dunajskej stratégie zapájajú lepšie ako akadémie vied. Európska akadémia vied a umení vytvorí v Salzburgu pre Dunajské akadémie vied *clearing house*. Vlády krajín

Obr. 1. Rozmiestnenie dunajských akadémií vied (označených emblémami) v povodí Dunaja

Poznámka: Znázornené sú aj ďalšie akadémie vied bývalej *Siete akadémii vied strednej a východnej Európy*, ktoré sa rokovaní dunajských akadémií vied zúčastňujú ako pozorovatelia. Zdroj: Európska akadémia vied a umení

Dunajskej stratégie boli memorandom oslovené, aby sa na rozvoj Dunajskej stratégie politickými rokovaniaми na najvyššej úrovni vyčlenili v rámci EÚ osobitné zdroje.

Tretia konferencia Dunajských akadémií vied bola pod gesciou predsedu vlády Maďarska a na pozvanie prezidenta Maďarskej akadémie vied J. Pálinskáša v septembri 2012 v Budapešti. Akadémie vied všetkých 14 krajín dunajského regiónu tu podpísali *Memorandum o spolupráci na roky 2012 – 2017*. Spolupráca zahŕňa výmenu informácií, skúseností a spoločné projekty. Kľúčový bol referát M. Gerzabka, prezidenta Dunajskej rektorskej konferencie a rektora BOKU (Universitát für Bodenkultur) Viedeň, o aktivitách a potenciáli dunajských univerzít.

Zástupca generálneho riaditeľa V. Šucha informoval o programe podpory Dunajskej stratégie Spojeným výskumným centrom Európskej komisie (*Joint Research Centre*) zberom a systemizáciou údajov v oblasti energie, životného prostredia, zavlažovania a riečnej navigácie. V prednáškach a v posterovej sekcii sa prezentovali témy ako *Ekologické vplyvy Vodného diela Gabčíkovo, Bezpečnosť a organizovaný zločin – implikácie pre dunajský región* (Š. Luby) a i. Zo strany Maďarska sa bude zrejme exponovať otázka ekologických vplyvov Gabčíkova. Ďalšie stretnutia tohto zoskupenia budú na pôde Rumunskej akadémie, Akadémie vied Moldavska a Akadémie vied Heidelberg, Bádensko-Württembersko.

Z hľadiska potenciálu pre rozvoj regiónu sú medzi akadémiami vied (obr. 1) značné rozdiely. Akadémie vied západného Balkánu, ako aj akadémie v Nemecku majú charakter učených spoločností a pokiaľ prevádzkujú inštitúcie, sú to prevažne knižnice, vydavateľské domy alebo vlastivedné a kultúrne ustanovizne. Akadémie vied Moldavska a Ukrajiny sa zatiaľ do stratégie intenzívnejšie nezapojili. Reálny výskumný potenciál predstavujú tri akadémie vied zoskupenia V4 a ďalej Rakúska akadémia vied, Bulharská akadémia vied a Rumunská akadémia. Tieto akadémie majú spolu viac ako 20 000 zamestnancov, ale s prioritami Dunajskej stratégie koreluje svojim zameraním asi tretina z nich. Táto kapacita predstavuje asi 6 – 8 % korešpondujúcej kapacity univerzít v dunajskom regióne. Treba to mať na pamäti, ak uvažujeme, že akadémie vied v oblasti Dunajskej stratégie zaostávajú za univerzitným sektorom. Tento stav je prirodzený a akadémie vied musia hľadať zapojenie v kooperácii s univerzitami.

Spolupráca s Dunajskou rektorskou konferenciou

K ďalšiemu formovaniu spolupráce medzi dunajskými akadémiami vied a univerzitami prispela účasť Š. Lubyho a L. Toplaka (*Alma Mater Europaea*) na ro-

kovaní Dunajskej rektorskej konferencii v novembri 2012 v Prahe. Zúčastnili sa na pozvanie M. Gerzabka a rektora Českej poľnohospodárskej univerzity J. Balíka. Zo slovenských univerzít boli zastúpené Univerzita Komenského, Slovenská poľnohospodárska univerzita Nitra a Prešovská univerzita. Dunajskú rektorskú konferenciu reprezentuje 51 vybraných univerzít dunajského regiónu. Aj táto konferencia sa zamerala na fondy na podporu projektov Dunajskej stratégie. Odznali informácie o grantovom systéme Stredoeurópskej iniciatívy, o Vyšehradskom fonde, ktorý rozširuje aktivity na západný Balkán a dostáva, okrem krajín V4, zdroje z Taiwanu, USA a Holandska. Bol predstavený program *Európskej teritoriálnej spolupráce*, kde beží 18 cezhraničných spoluprác (W. Streitenberger z tímu komisára Hahna). Zdôraznil sa program *e-learning*, v ktorom vyspelý svet pokrýva v *e-forme* 90 % učiva. Ako vzorová bola vyzdvihnutá spolupráca Universitát für Bodenkultur Viedeň – Univerzita Nový Sad. Vyspelé krajiny dunajského regiónu, Nemecko a Rakúsko, saturujú rozvoj regiónu projektmi 7. rámcového programu, krajiny menej úspešné v tomto programe zdôrazňujú potrebu osobitných fondov.

Z akcií usporiadaných univerzitami pre vedy o živote dunajského regiónu treba spomenúť workshop *Vývoj bioekonomiky – príspevok k potrebám dunajského regiónu* vo Viedni v októbri 2012, ktorý organizovali Universitát für Bodenkultur a Institut für den Donauraum und Mitteleuropa (Institute for Danube Area and Central Europe).

Aktivity Spojeného výskumného centra Európskej komisie na podporu Dunajskej stratégie

Spojené výskumné centrum Európskej komisie (JRC – *Joint Research Centre*), ktoré tvorí 7 ústavov, je organizáciou na vypracúvanie analýz a politik pre Európsku komisiu. S cieľom podporiť plnenie Dunajskej stratégie ohlásilo JRC spolu s Bulharskou, Maďarskou a Slovenskou akadémiou vied a s Rumunskou akadémiou v novembri 2011 v Budapešti iniciatívu *Veda pre Dunajskú stratégiu*. Zameria sa na životné prostredie a jeho riziká, udržateľnosť rozvoja regiónu, reštauráciu krajiny, vód a i. Úvodné projektové stretnutie bolo v januári 2012 v Sofii. JRC tu predstavilo konkrétne zámery v oblasti navigácie na vnútrozemských tokoch, energetiky, závlah a ochrany životného prostredia. V apríli 2012 sa spolupracujúce inštitúcie v Bruseli radili o vytvorení spoločnej platformy referenčných údajov a servisnej infraštruktúry pre dunajský región, podobnej ako používa EUROSTAT (Štatistický úrad Európskeho spoločenstva). Plány JRC prezentoval jeho generálny riaditeľ D. Ristori, ako člen delegácie komisárky M. Geoghegan-Quinn,

v Bratislave v lete 2012. Nositeľom spolupráce za JRC bude ústav v Ispre v Taliansku. Medzitým k dohovoru pristúpili Bavorská akadémia vied, Akadémia vied ČR a Rakúska akadémia vied.

JRC sformulovalo svoj pilotný projekt, ktorý bol pripomienkovaný a zo strany SAV podrobený kritike, ktorá poukázala na to, že podstatnú časť referenčných údajov obhospodarujú ministerstvá a najmä *Medzinárodná komisia pre ochranu rieky Dunaj*. Dosať posledným krokom zo strany JRC bolo predstavenie 6 projektov, ktorými sa do spolupráce zapojí na Dunajskej rektorskej konferencii v novembri v Prahe. Sú to projekty: (1) Dunajský vodný nexus, (2) Dunajský nexus o ovzduší, (3) Dunajský bioenergetický nexus, (4) Dunajský nexus o krajine a pôde, (5) Dunajská servisná infraštruktúra referenčných údajov, (6) Inteligentná špecializácia pre dunajský región.

Program spolupráce má byť schválený na jar 2013 na úrovni inštitúcií v Bruseli a potom na vysokej úrovni v Bratislave v polovici mája 2013. Na vytvorenie dunajskej platformy údajov, do ktorej sa zapojí JRC a zúčastnené akadémie vied, sa plánuje 280-tisíc eur. Za SAV spoluprácu s JRC koordinuje L. Petruš.

Pilotné projekty Dunajskej stratégie

Spoločné projekty krajín dunajského regiónu, resp. V4 majú svoju tradíciu a riešili sa aj pred vyhlásením Dunajskej stratégie. Ako príklad možno uviesť mapovanie hlavných zdrojov znečistenia a ich transport vo Vyšehradskom priestore (Suchara et al., 2007). Išlo o prítomnosť prvkov ako As, Al, Mn, Cd, Cr, Cu, Hg, Pb a Sb. Analýzy slovenských lokalít sa robili s nosičmi – kontaminovanými machmi a merania sa urobili v *Spojenom ústave jadrových výskumov* v Dubne v Rusku. Pomocou impulzného neutrónového reaktora sa zmapovalo 44 elementov. Na takéto tradície možno dnes nadviazať.

Vlajkovým projektom Dunajskej stratégie je pripravovaný fond DRIF, ktorý bude zastrešovať spoluprácu

grantových inštitúcií krajín Dunajskej stratégie s cieľom financovať projekty. (V Baltickej stratégii je z národných zdrojov analogicky vytvorený fond BONUS.) Vzhľadom na cestovnú mapu priority 7 je formovanie tohto nástroja v sklze a termín predkladania projektov do 30. júna 2013 je otázny. Do fondu vložia prostriedky krajiny dunajského regiónu, aj EÚ. Komisár J. Hahn navštívil v júni 2012 sedem členských krajín Dunajskej stratégie. EÚ má do fondu prispieť pre začiatok čiastkou 5 až 7 mil. EUR.

Významným projektom je sformovanie Regionálnej interaktívnej vzdelávacej siete (RIEN – *Regional Interactive Education Network*) pod gesciou *Alma Mater Europaea Maribor*. Cieľom je rozvoj interaktívneho vzdelávania, dištančného a celoživotného vzdelávania pomocou nových technológií. Služi strednej a juhovýchodnej Európe.

Na prvom fóre Dunajskej stratégie v Regensburgu v novembri 2012 sa za účasti A. Merkelovej a J. Hahna rokovalo o sieti *Dunajských technologických centier*. Dohoda zahŕňa Slovenskú technickú univerzitu v Bratislave, Slovenskú poľnohospodársku univerzitu v Nitre, Univerzitu Cluj Napoca v Rumunsku a Univerzitu Nový Sad v Srbsku. Centrá vzniknú v uvedených mestách.

SAV zriadila v roku 2011 *Centrum excelentnosti strategických štúdií* CESTA. Zameriava sa na inovačný proces a transfer technológií, bezpečnosť a organizovaný zločin v dunajskom regióne, životné prostredie a rozvoj sociálno-ekonomických a humanitných vied. V nasledujúcej kapitole uvedieme niektoré výsledky z prvých štúdií.

Výsledky Centra excelentnosti SAV CESTA

Je známym faktom, že dunajský región musí výrazne zlepšiť svoje aktivity v inovačnom procese a technologickom transfere (Luby, Chodák, 2012). Neúnosný stav sa vo väčšine krajín vyvinul z dominant-

Tab. 1. Vybrané ukazovatele inovačnej výkonnosti a jej dôsledkov v krajinách dunajského regiónu

Kategória	Index	Krajina	Odpracované hodiny na osobu a rok	Odpracované hodiny na osobu a týždeň	Mínimálna mzda (€)
II.	0,62 – 0,47	Spojené kráľovstvo, Belgicko, Rakúsko, Holandsko, Írsko, Luxembursko, Francúzsko, Cyprus, Slovinsko, Estónsko	1 590	35,75	1 141
III.	0,45 – 0,27	Portugalsko, Malta, Taliansko, Česká republika, Španielsko, Grécko, Maďarsko, Poľsko, Slovensko	1 803	39,2	470
IV.	0,2 – 0,23	Rumunsko, Lotyšsko, Litva, Bulharsko	1 670	–	197

Poznámka: Inovační lídri EÚ (Nemecko, Dánsko, Švédsko, Fínsko) majú indexy 0,70 – 0,75. Zdroj: Innovation Union Scoreboard (2010), OECD a Prognostický ústav SAV

Tab. 2. Počet krajín dunajského regiónu v prvej dvadsiatke krajín sveta v príslušnom type kriminality

Typ kriminality	Počet krajín
Korupcia	7
Obchodovanie s drogami	7
Pašovanie migrantov	6
Obchodovanie s ľuďmi	3
Násilie so strelnými zbraňami	3
Krádeže automobilov	1

Zdroj: OECD a Prognostický ústav SAV

Tab. 3. Aktivita krajín dunajského regiónu v projektoch 7. rámcového programu EÚ v téme č. 10 Bezpečnosť

Krajina	Počet koordinácií	Počet účasti
Bosna a Hercegovina	0	0
Bulharsko	0	10
Česká republika	0	22
Čierna Hora	0	1
Chorvátsko	0	5
Maďarsko	1	13
Moldavsko	0	0
Nemecko	18	139
Rakúsko	3	52
Rumunsko	1	19
Slovensko	0	10
Slovinsko	0	12
Srbsko	0	1
Ukrajina	0	0

Poznámka: 124 projektov kontrahovaných do septembra 2011

nej orientácie na zahraničných investorov pri utlmení domáceho aplikačne orientovaného výskumu a jeho spolupráce s malými a strednými podnikmi. Prejavuje sa to exploataciou iba domácej, relatívne lacnej a pritom kvalifikovanej pracovnej sily, ktorá má malé zárobky. Vybrané údaje sú v tab. 1. Okrem Slovinska sú krajiny dunajského regiónu v III. a IV. kategórii inovujúcich krajín.

Pozornosť sa venovala aj bezpečnosti a kriminalite v dunajskom regióne (Luby, 2012). Výsledky v tab. 2 ukazujú, že korupcia, obchodovanie s drogami a pašovanie migrantov sú veľkými problémami regiónu. Projekty 7. rámcového programu v téme 10 *Bezpečnosť* by sa pritom mohli využívať omnoho lepšie (tab. 3). Je veľký rozdiel v aktivite Nemecka a Rakúska na jednej strane a ostatných krajín dunajského regiónu na druhej strane. (Projekty, ktoré rieši Nemecko, sa však týkajú celej krajiny, štatistiky

podľa spolkových krajín Nemecka Európska komisia nepublikuje.) V prípade Slovenska je jeho aktivita vo finančne menej dotovanej téme 10 tretia najvyššia spomedzi všetkých tém, čo vytvára obraz o malej úspešnosti Slovenska v 7. rámcovom programe vo všeobecnosti.

* * *

Po uplynutí 1,5 roka po vyhlásení Dunajskej stratégie Európskou radou sú sformované konzorciá akadémií vied, univerzít i iných vedeckých komunit a rok 2013 by mal prispieť k zväčšeniu počtu pilotných projektov tak, aby sa v rámci programu *Horizon 2020*, resp. v období rokov 2014 – 2020 rozvoj regiónu v intenciách stratégie začal urýchľovať. Vedecká komunita privítala skutočnosť, že popri ministerstvách bola koordinácia jednej z priorit zverená jej predstaviteľom. V súčasnosti však dochádza k presunu koordinácie zo SAV na Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR. Je potrebné počkať na prínos tohto kroku.

Literatúra

- Eder, M. (ed.): 20 Jahre Europäische Akademie der Wissenschaften und Künste. Festschrift. Salzburg: Edition Weimar, 2009, 564 p.
- European Commission: EU Strategy for the Danube Region – The Carpathian Region. Vienna: Interim Secretariat, Wagramerstr. 5, 2010, 14 p.
- Európska komisia: Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov. Brusel: KOM (2010) 715/4, 2010, 14 s.
- Luby, Š.: Súčasný stav civilnej bezpečnosti Európy a Slovenska a jeho perspektívy II. Bratislava: CE CESTA, Prognostický ústav SAV, 2012, 46 s.
- Luby, Š., Chodák, I.: Inovácie a technologický transfer v SR, osobitne v SAV. Bratislava: CE CESTA, Prognostický ústav SAV, 2012, 54 s.
- Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Stratégia Európskej únie pre podunajskú oblasť“ [KOM(2010) 715 v konečnom znení] 2011/C 248/14.
- Suchara, I. et al.: Mapping of Main Sources of Pollutants and their Transport in the Visegrad Space. Zvolen: KLEMO, s. r. o., 2007, 127 p.

Prof. Ing. Štefan Luby, DrSc., stefan.luby@savba.sk
Centrum excelentnosti CESTA, Prognostický ústav SAV, Šancova 56, 811 05 Bratislava